

१. (अ) गाळलेल्या जागा भरा (कोणत्याही दहा) :-

- (१) जीवनसत्वे व खनिजद्रव्ये ही पोषणतत्वे आहेत.
- (२) हिवताप हा मुळे होतो.
- (३) 'गॉयटर' च्या कमतरतेमुळे होतो.
- (४) लोहाच्या कमतरतेमुळे उद्भवतो.
- (५) एक ग्रॅम स्निग्ध पदार्थापासून उर्जा मिळते.
- (६) पृष्ठभागावरील पाणी उगमस्त्रोतापासून येते.
- (७) शिरा रक्ताचे वहन करतात.
- (८) हृदयाच्या आवरणास म्हणतात.
- (९) अन्ननलिकेची लांबी इतकी असते.
- (१०) मेंदू व मज्जारज्जूच्या आवरणांना म्हणतात.
- (११) मूत्रपिंडाच्या वर असणाऱ्या ग्रंथींना म्हणतात.
- (१२) मानवी शरीरातील सर्वात लहान हाड मध्ये असते.

(ब) योग्य जोड्या जुळवा :-

गट 'अ'

गट 'ब'

(१) जीवनसत्त्व 'अ' ची कमतरता	(अ) मुडदूस
(२) जीवनसत्त्व 'ब-संयुक्त' ची कमतरता	(ब) रक्तस्त्रावसंबंधी विकार
(३) जीवनसत्त्व 'क' ची कमतरता	(क) रातांधळेपणा
(४) जीवनसत्त्व 'ड' ची कमतरता	(ड) बेरीबेरी
(५) जीवनसत्त्व 'के' ची कमतरता	(इ) स्कर्व्ही.

(क) खालील विधाने सत्य की असत्य ते लिहा (कोणतेही पाच) :-

- (१) लेखन व भाष्य क्षमतांमध्ये सुधारणा केल्यामुळे स्व-विकासास मदत होते.
- (२) पाणी शुद्धीकरणासाठी 'उकळणे' ही समाधानकारक पद्धत नाही.
- (३) व्यायामाचा आरोग्यावर प्रभाव नसतो.
- (४) 'इस्ट्रोजेन' हे स्त्री संप्रेरक आहे.
- (५) मूत्राशयामध्ये मूत्रनिर्मिती होते.
- (६) पाश्चिमात्य प्रकारचे कमोडस् हे आदर्श असे संडास आहेत. (Water closet bowl)

२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

१६

- (अ) ग्रामीण भागातील विहीरीचे निर्जंतुकीकरण कसे केले जाते ?
- (ब) वृद्ध व्यक्तींच्या आरोग्यविषयक समस्या कोणत्या ?
- (क) सभोवतालच्या परिस्थितीशी जुळवून न घेता येण्याची सर्वसाधारण कारणे कोणती ?
- (ड) अन्न शिजवण्याची (cooking) तत्वे कोणती ?

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

१६

- (अ) अन्नाच्या वर्गीकरणाचे निरनिराळे मार्ग/प्रकार कोणते ?
- (ब) उपकेंद्राच्या कार्यकारी धोरणाविषयी (action plan) लिहा.
- (क) सुरक्षित पाण्याचे गुणधर्म कोणते ?
- (ड) स्त्री प्रजनन संस्थेची रचना लिहा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :-

१६

- (अ) मानसिक आजाराची सूचक चिन्हे कोणती असतात ?
- (ब) जत्रा आणि मेळ्यांच्या ठिकाणी कोणकोणत्या दक्षता घ्याव्यात ?
- (क) प्रथिनांचे स्रोत व कार्ये लिहा.
- (ड) लोकसंख्येच्या गरजेप्रमाणे मालाची मागणी कशी गणली (calculated) जाते ?

५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :-

१६

- (अ) नेत्रधावन व डोळ्यांची निगा
- (ब) कचऱ्याचे दुष्परिणाम
- (क) अन्नाची स्वच्छता (food hygiene)
- (ड) आरोग्यदायी सवयी
- (इ) भांडारातील मालाची मागणी.

६. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

१६

- (अ) वृद्ध व्यक्तीसाठी तुम्ही आहार कसा सुचवाल ?
- (ब) मानसिक आरोग्यावर परिणाम करणारे घटक कोणते ?
- (क) कुटुंबातील घटकांचे पोषणविषयक मूल्यमापन करण्याच्या पद्धती कोणत्या ?
- (ड) राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रम कसे राबवले जातात ?

(ENGLISH)

[TIME ALLOWED — 3 HOURS]

(MARKS — 100)

HEALTH CENTER MANAGEMENT AND HEALTH PROMOTION (THEORY)**Marks**1. (A) Fill in the blanks (any *ten*) :—

10

- (i) Vitamins and minerals are nutrients.
- (ii) Malaria is caused due to
- (iii) Goiter is caused due to
- (iv) Iron deficiency leads to
- (v) One gram of fat provides energy.
- (vi) Surface water originates from
- (vii) Veins carry blood.
- (viii) is the covering of heart.
- (ix) The length of esophagus is
- (x) The coverings of brain and spinal cord are called as
- (xi) Suprarenal gland is also called as
- (xii) The smallest bone of human body is in

(B) Match the correct pairs :—

“A” Column

“B” Column

5

(i) Vitamin 'A' deficiency	(a) Rickets
(ii) Vitamin 'B-complex' deficiency	(b) hemorrhagic disorders
(iii) Vitamin 'C' deficiency	(c) Night blindness
(iv) Vitamin 'D' deficiency	(d) Beri-beri
(v) Vitamin 'K' deficiency	(e) Scurvy.

(C) State *true* or *false* (any *five*) :—

- (i) Improving writing and speaking abilities help to self development.
- (ii) Boiling is not satisfactory method of purifying water.
- (iii) Exercise doesn't influence the health.
- (iv) Estrogen is the female hormone.
- (v) Urine is formed in the bladder.
- (vi) An ideal water closet bowl is western commode type.

5

2. Answer the following questions (any *two*) :—

- (a) How disinfection of wells is done in rural areas ?
- (b) What are the health problems of aged persons ?
- (c) What are the common causes of maladjustment ?
- (d) What are the principles of cooking ?

16

[Turn over

3. Answer the following questions (any *two*) :— 16
- (a) What are the different ways of classification of food ?
 - (b) Write about the action plan of sub-center.
 - (c) What are the characteristics of safe water ?
 - (d) Write an anatomy female reproductive system.
4. Answer the following questions in detail (any *two*) :— 16
- (a) What are the warning signs of mental illness ?
 - (b) Which precautions should be taken during festivals and melas ?
 - (c) Write the sources and functions of proteins.
 - (d) How indent is calculated as per population requirement ?
5. Write short notes on the following (any *four*) :— 16
- (a) Eye wash and care of eyes
 - (b) Hazards due to waste
 - (c) Food hygiene
 - (d) Healthy habits
 - (e) Stock indenting.
6. Answer the following questions (any *two*) :— 16
- (a) How will you suggest the diet for old age person ?
 - (b) What are the factors influencing mental health ?
 - (c) What are the methods of nutritional assessments of family ?
 - (d) How the national health programs are implemented ?
-